

جست‌وجوی راهبرد اصلاحات در آفتاب

نخستین شماره ماهنامه *آفتاب* در نیمه آذر ۱۳۷۹ منتشر شد. شورای سردبیری آفتاب در "سرمقاله" نخستین شماره تداوم جنبش اصلاحات را مثبت و مهم‌تر از حصول دستاوردهای آتی می‌شمرد و با ذکر موانع عمده بر سر راه اصلاحات در مقطع فعلی این جنبش، آرایش کلی صحنه سیاسی ایران را در وجود سه گرایش "محافظه‌کاری، تمایل به حفظ نظام امتیازات و نابرابری‌ها"، "اصلاح‌طلبی، تمایل به تغییر ساختارهای حافظ نابرابری و تبعیض در میان شهروندان در چارچوب نظام سیاسی موجود" و "انقلابیگری، تمایل به کاربرد خشونت برای تغییر نظام سیاسی" و منازعه و مجادله این سه گرایش متجسم می‌بینند و بر آن است که گرفت‌و‌گیرهای سطح عرصه سیاست مانع از فرصت یافتن نظریه‌پردازان و سخنگویان و عاملان هر یک از این گرایش‌ها به تعامل و تأمل و نظریه‌پردازی برای چشم‌اندازهای بلندمدت‌تر است. و با این فرض که "اصلاح‌طلبی هنوز در سطح افکار عمومی خواست مسلط است"، "بازنگری مبانی نظری خود و ژرف‌اندیشی در حوزه راهبردها" را هدف خود قرار می‌دهد.

به حال کسی ابراز نکرده بود ابراز کرده باشد یا لحنی را گرفته باشد که لابد نمی‌بایست و ... از یک مرحله به بعد در واقع پاسخ دیگر مهم نیست. همین‌که پرسش کردی، بازنده‌ای. چون منطق سانسور را پذیرفته‌ای؛ آنچه نباید بشود شده است. یعنی فاصله بین توضیح و توجیه را پیموده‌ای. و هر قدر بیشتر به موضوع بیندیشی، هر قدر بیشتر دیگران را به یاری طلبی که چراکیان را بستند؟ بیشتر به عامل تقویت سانسور تبدیل می‌شوی. چون دیگران را نیز وارد آن منطق کذایی کرده‌ای. گویی با طرح پرسش یا پرسش‌هایی از این دست خود را چند قدمی به کسی که به این کار مبادرت کرده نزدیک و با او همراهی و همفکری کرده‌ای. پس شاید بهتر آن باشد که برای یک بار هم که شده از طرح این‌گونه پرسش‌ها دست بکشیم و آن‌ها را با پرسش‌های دیگری از این نوع جایگزین کنیم؛ چرا می‌توانند کیان را ببندند؟ مگر ما وزارت ارشاد نداریم؟ مگر ما دادگاه مطبوعات نداریم؟ مگر ما اداره کل مطبوعات نداریم؟ مگر چهار سال نیست که اکثریت گسترده‌ای از این ملت هر دفعه که به پای صندوق رأی می‌روند محترمانه می‌گویند که نمی‌خواهیم کیان را و ده‌ها نشریه دیگر را ببندند؟ پس چگونه است که می‌توانند این کار را بکنند و چگونه است که ما نمی‌توانیم کاری بکنیم؟

مراد تقفی

در این هر دو شماره نخست *آفتاب* علیرضا علوی تبار در مقالات "درآمدی بر نوسازی چپ" (شماره اول) و "برنامه چپ نواندیش مردم سالار" و حبیب‌الله پیمان در مقاله "چالش‌های عمده چپ" (شماره دوم) کوشیده‌اند هم مسائل عمده پیش روی "چپ" را بازشناسی کنند و هم در کلی‌ترین وجوه برنامه‌هایی متناسب با این مسائل پیشنهاد کنند. مهمترین ویژگی این مقالات غیرایدئولوژیک بودن "چپ" در نگرش آنهاست و نیز نشانه‌ای از درگیر بودن "چپ" در جنبش اصلاح طلبانه و شاید نخستین بار از موضعی غیراپوزیسیون.

"چشم‌انداز اصلاحات" مصاحبه‌ای است با عبدالعلی رضایی که در آن ابتدا زمینه‌های اجتماعی پیش آمدن "دوم خرداد" که بستر لازم را برای پی بردن به ضرورت اصلاحات فراهم آورد بررسی می‌شود. سپس به شرایط امکان اصلاح سیاسی و توصیف و ترسیم

ساختارها، قالب‌ها و چارچوب‌های سیاسی-اجتماعی موجود و امکان و شرایط تحقق اصلاح در وضع کنونی این ساختارها و جای و اثر نیروها در آن و ممکن بودن یا نبودن آن پرداخته می‌شود. بحث با این که آیا اصلاح فقط در سطح سیاست و دولت باید صورت گیرد یا این که لاجرم باید زمینه‌های یک جنبش اصلاح اجتماعی فراهم آید پیش می‌رود. در این گفت‌وگو پایه‌های منطقی اصلاح طلبی ترسیم و تدقیق و مشکلات پیش روی آن نیز برشمرده شده است.

دو مطلب درخور توجه دیگر در شماره دوم *آفتاب* یکی "خصوصی‌سازی، فرجام اقدام اول، تلاش آخر" به قلم احمد میدری، نماینده مردم آبادان در مجلس ششم، است و دیگری مصاحبه با محمد طیبیان با درونمایه خصوصی‌سازی شرکت‌های دولتی و تحت عنوان "شفاف‌سازی، گام اول اصلاحات اقتصادی". نویسنده مقاله نخست مهمترین مانع در راه خصوصی‌سازی را فقدان "اراده لازم برای کاهش تصدی‌گری و کاهش حجم دولت در ایران" می‌داند و با ذکر این که قصدش "القای این تصور نیست که خصوصی‌سازی مفید و ضروری است و یا باید اراده سیاسی برای خصوصی‌سازی شکل گیرد" بلکه می‌گوید صورت مسأله باید تغییر پیدا کند و مهم‌ترین مسأله کنونی پیش روی اقتصاد ایران را "جلوگیری" از رشد بیشتر

دولت و ثانیاً رشد "بخش خصوصی" می‌داند. طبیعتاً نیز بزرگترین آفت اقتصادی و عمده‌ترین مانع فعالیت بخش خصوصی در ایران را "آلودگی بخش‌های حکومتی به فعالیت‌های اقتصادی" می‌داند و نخستین گام در راه اصلاح اقتصادی را "شفاف‌سازی قیمت‌ها و حاکمیت عرضه و تقاضا" می‌داند.

"برنامه‌ریزی شهری و خودکامگی" به قلم کمال اطهاری (شماره اول) و "جنبش‌های اجتماعی شهری" به قلم پرویز پیران (شماره دوم) دو مقاله در حوزه مسائل شهری که از عمده‌ترین مشکلات جامعه ایران در سه دهه اخیر بوده و اگر نگوییم عمده‌ترین منشأ، دست کم یکی از عمده‌ترین منشأهای تحولات اجتماعی-سیاسی و اقتصادی و فرهنگی ایران بوده است. اطهاری در مقاله‌اش به نقد شیوه‌های برنامه‌ریزی شهری، که آن را به دو نوع فن‌سالارانه و دیوان‌سالارانه تقسیم کرده می‌پردازد و حاصل حاکمیت این نگرش‌ها بر برنامه‌ریزی را "شهروندزایی" کم‌درآمدها می‌داند.

شماره اول *آفتاب* که همزمان با ۱۶ آذر (روز دانشجویی) منتشر شد دربردارنده سه مطلب درباره جنبش دانشجویی ایران است: "گزارش دکتر مصطفی چمران از ۱۶ آذر"، مصاحبه با محمد ترکمان درباره زمینه‌های تاریخی بروز ۱۶ آذر ۱۳۳۲ و یک مطلب تحت عنوان "نقش جنبش دانشجویی در

شکل‌گیری انقلاب اسلامی". فریبا عادلخواه در همین شماره به "مسأله زنان" و ربط و نسبت آن با مردم‌سالاری و اصلاح‌طلبی پرداخته و بهروز گرانپایه در شماره دوم به معضل "گسست ارزشی نسل‌ها".

دیگر مباحث نظری مطروحه در دو شماره نخست *آفتاب* بحث "حکومت انتصابی" محسن کدیور، بررسی آرا و نظریات دو متفکر برجسته "روشنفکری دینی-عبدالکریم سروش و محمد مجتهدشبه‌ستری- و بحث "مصلحت و حکومت" و تأثیر انقلاب اسلامی بر آن توسط سعید رضوی ققیه است.

انتشار ماهنامه *آفتاب* تلاشی است متین و مشکور در جهت طرح معضلات جامعه امروز ایران و گفت‌وگو و جست‌وجوی راهبردهای اصلاحی برای این معضلات.

رامین کریمیان

ماهنامه اصلاح و تربیت

ماهنامه *اصلاح و تربیت* شماره ۷۱ و ۷۲ ویژه آذر و دی ۱۳۷۹ منتشر گردید. ماهنامه *اصلاح و تربیت* ماهنامه‌ای است داخلی که توسط کانون اصلاح و تربیت تهران منتشر می‌شود. این ماهنامه به صاحب‌امتیازی "سازمان زندانها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور" منتشر می‌شود. کانون اصلاح و تربیت